

Lars Anders Kulbrandstad

Førsteamanuensis ved Institutt for humanistiske fag, Høgskolen i Hedmark

«Det finnes det vel ikke noe forskning på?» Et eksempel på studentinvolvering i forskning

Sammendrag

I flere styringsdokumenter for høyere utdanning understrekes det ikke bare at undervisningen som gis, skal være forskningsbasert, men at studentene bør involveres direkte i forskningen som det vitenskapelige personalet selv driver. Hittil er lite publisert om erfaringer fra slik studentmedvirkning. Denne artikkelen rapporterer fra et prosjekt der fire allmennlærerstudenter deltok i utprøving av et opplegg for innsamling av data om språkholdninger og språkkunnskaper blant ungdomsskoleelever. Studentene fikk grunnleggende faglig og metodisk opplæring, var med og utviklet instrumenter for dataelisitering, gjennomførte selve innsamlingen og medvirket i bearbeidingen og analysen av data og rapporteringen av funn. Artikkelen presenterer resultater fra utprøvingen av elisiteringsinstrumentene, evaluerer erfaringene med studentinvolveringen og diskuterer noen utfordringer som slik involvering kan innebære.

Innledning

I flere styringsdokumenter for høyere utdanning understrekes det ikke bare at undervisningen som gis, skal være forskningsbasert, men at studentene bør involveres direkte i forskningen som det vitenskapelige personalet selv driver. Når det gjelder lærerutdanningen, kom dette senest til uttrykk i St.meld. nr. 11 (2008-2009): *Læreren. Rollen og utdanningen*. Evalueringer av FoU-virksomheten i allmennlærerutdanning peker på at lærerstudenter er for lite involvert i forsknings- og utviklingsarbeid. Kunnskapsdepartementet vil at studentene skal ha kontakt med pågående forsknings- og utviklingsarbeid allerede i grunnutdanningen, da dette «vil kunne bidra til en reflektert holdning både til forskningens betydning for egen utdanning og for framtidig utviklingsarbeid i yrket» (Kunnskapsdepartementet, 2009a, s. 25). Departementet vil følge opp «institusjonenes [...] involvering av studentene i FoU-arbeid» (s. 26). I den forrige stortingsmeldingen om lærerutdanning, St.meld. nr. 16 (2001-2002): *Kvalitetsreformen. Om ny lærerutdanning. Mangfoldig - krevende – relevant* (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2002), framheves det at gevinstene av studentmedvirkning i forskning på et generelt plan vil ligge i at studentene får oppleve at kunnskap ikke er et statisk fenomen, men gjenstand for stadig forandring. Videre vil de få direkte erfaring med gangen i vitenskapelig arbeid og innblikk i teoretiske, metodiske og etiske problemstillinger som forskning reiser. Nylig har Nasjonalt råd for lærerutdanning i et innspill til den siste forskningsmeldingen, St.meld. nr. 30 (2008-2009): *Klima for forskning*, under-

streket betydningen av at det «støttes opp om prosjekter der målet er å bringe FoU-arbeidet nærmere studentene, i tillegg til at det oppfordres til at studenter skal kunne delta aktivt allerede på lavere grads utdanning» (Nasjonalt råd for lærerutdanning, 2009). I rapporten fra prosjektet «Profesjonslæring i endring», som Pedagogisk forskningsinstitutt ved Universitetet i Oslo har gjennomført i samarbeid med Senter for profesjonsstudier ved Høgskolen i Oslo, argumenterer forskerne for at studenter innen lærerutdanning og andre profesjonsutdanninger skal lære seg «fagets sentrale arbeidsområder og metoder for å utvikle og validere kunnskap» (Pedagogisk forskningsinstitutt og Senter for profesjonsstudier, 2008, s.12).

Også fra studenthold tas det til orde for at lærerne i større grad skal trekke studentene med i egen forskningsvirksomhet. Studentlederne Olav Øye og Renate Mari Walberg peker i en artikkel i *Forskningspolitikk nr. 3/4 2007* på fordelene ved slik medvirkning. Fra forskernes synspunkt kan studentmedarbeidere være nyttige ved at de hjelper til med innsamling, bearbeiding og analyse av data. For studentene selv vil utbyttet blant annet ligge i at de får bedre kunnskaper og innsikt på fagområdet sitt ved at stoff de møter i teori-pensumet, samtidig kan bli belyst empirisk gjennom forskningsprosjekter de deltar i. Mer allment vil de få trening i kritisk tenkning og refleksjon. I et samfunnsperspektiv vil studentmedvirkning i forskning kunne bidra til økt forsker-rekruttering (Øye & Walberg, 2007). Ved en spørreundersøkelse blant allmennlærerstudenter ved Høgskolen i Oslo våren 2007 uttrykte studentene enighet i en påstand om det var viktig å kunne noe om forskningsmetoder for å kunne utvikle seg i sitt framtidige yrke (Hatlevik, 2009, s. 52).

Involvering av studenter i forskning er ikke noe nytt her til lands. Det er for eksempel lang tradisjon for at studenter innen naturvitenskapelige fag utfører laboratoriearbeid knyttet til vitenskapelige undersøkelser, og i helse- og sosialutdanninger deltar studenter i praksisrettet FoU-virksomhet i et visst omfang (Larsen, Heggen, Carlsten, & Karseth, 2007). Også innen lærerutdanningen har forskere hatt studentene sine med seg i ulike typer forskning (se f.eks. Lied, 2008a, 2008b; Lied, Sæthren, Maksim, & Lykina, 2007). Det ser imidlertid ut til at det hittil er lite publisert om erfaringer fra slik studentmedvirkning.

I denne artikkelen vil jeg presentere et eksempel på forskning med lærerstudenter som aktive deltakere. Prosjektet det gjelder, inngikk i et større prosjekt finansiert med midler fra Forskningsrådets strategiske høgskoleprogram, som ble ledet av professor Thor Ola Engen og hadde tittelen «Lærerutdanning som del av multikulturell nasjonsbygging: en tverrfaglig tilnærming»¹. Her var det et mål at studenter skulle involveres i alle delprosjektene for å tilegne seg en grunnleggende forskerkompetanse og dermed bli i stand til å møte utfordringene

¹ Søknaden til Forskningsrådet ble skrevet på engelsk, og der hadde prosjektet tittelen "Teacher Education as Part of Multicultural Nation Building – a Multidisciplinary Approach".

fra det flerkulturelle samfunnet på en åpen og konstruktiv måte, bidra til utvikling av skolens fag og legge til rette for nye læreprosesser. Mitt delprosjekt kalte jeg «Større språklig mangfold – en utfordring for lærerutdanning og grunnskole. Et bidrag til fornying av norskfaget». Som det framgår av tittelen, gjaldt prosjektet både norskfaget i lærerutdanningen og norskfaget i grunnskolen. Det bestod av to studier, der den første var en spørreskjemaabasert undersøkelse av lærerstudenters holdninger til ulike former for muntlig språkvariasjon i det offentlige rom (Kulbrandstad, 2007). Den andre var studien som jeg legger fram i denne artikkelen. I denne ble den første undersøkelsen fulgt opp gjennom et prosjekt rettet mot elever på ungdomstrinnet i grunnskolen, og det var her jeg involverte studenter i forskningen.

I det følgende vil jeg først gjøre nærmere rede for studien der jeg brukte lærerstudenter som respondenter i en spørreskjemaundersøkelse. Deretter vil jeg ta for meg oppfølgingsstudien, hvor lærerstudenter deltok som medforskere. Her vil jeg innledningsvis presentere mål og plan for prosjektet, før jeg relativt detaljert beskriver gjennomføringen av studien. Så vil jeg legge fram resultater og drøfte noen av utfordringene jeg erfarte i forbindelse med involveringen av studenter.²

En studie av språkholdninger blant lærerstudenter

Norge har en temmelig sjeldsynt sosiolingvistisk situasjon ved at det er bred aksept for at dialekter brukes ikke bare i rent lokale kontekster, men også i offentlige sammenhenger, for eksempel undervisning, riksdekkende etermedier og rikspolitik (Trudgill, 2002). Slik språklig praksis er ikke bare tolerert, men sett på som ønskelig. Mange forhold kan trekkes fram for å forklare situasjonen. Lars Vikør (2002) legger vekt på at dialektene fikk en nasjonal legitimitet mens skriftspråket var dansk og altså unasjonalt. Videre peker han på at bygdefolk har hatt en sterkere sosial posisjon i Norge, fordi bøndene har vært mer selvstendige enn ellers, og at landet ikke hadde noe sterkt urbant sentrum så lenge hovedstaden lå i København. I tillegg til disse historiske forutsetningene er det grunn til å anta at dialektenes og dialektkunnskapens plass i skolen har bidratt til å skape toleranse for språkvariasjon. Allerede i 1878 vedtok Odelstinget at undervisningen skulle foregå «paa Børnenes eget Talemaal» (Aase, 2002), og senere kom undervisning om norsk talemål inn i læreplanen for norskfaget (se f.eks. Normalplankomiteén, 1939). Siden har generasjoner av elever blitt undervist om karakteristiske trekk ved måten norsk blir snakket på i forskjellige deler av landet. Målet har vært å «bidra til større respekt for dem som taler annerledes enn elevene selv» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 109).

² Artikkelen er basert på rapport nr. 12 – 2008 i Høgskolen i Hedmarks skriftserie (Kulbrandstad, 2008).

Som følge av økt internasjonal mobilitet er tospråklighet og norsk med aksent blitt framtrepende trekk ved det vi kan kalle det norske språklandskapet. Et interessant spørsmål er da om den tradisjonelle toleransen for talespråklig variasjon i offentlige kontekster også vil omfatte norsk snakket med utenlandsk aksent. Foreløpig har vi lite forskning om dette (for en oversikt, se Kulbrandstad, 2005). Den første delstudien min innen nasjonsbyggingsprosjektet var ment som et bidrag (Kulbrandstad, 2007). Gjennom et spørreskjema som ble fylt ut av 318 lærerstudenter på seks utdanningsinstitusjoner, samlet jeg inn data om lærerstudenters holdninger til ulike former for språklig variasjon. Skjemaet inneholdt 31 påstander som blant dreide seg om dialektbruk i offentlige sammenhenger og bruk av norsk med utenlandsk aksent i liknende sammenhenger. Ikke uventet krysset studentene av for svaralternativer som indikerte en svært positiv innstilling til bruk av dialekt: På en samleindeks for påstandene som hadde med dialekt å gjøre, var gjennomsnittsverdien for studentenes svar 4,4 på en skala som gikk fra 1 = «svært lite dialektvennlig» til 5 = «svært dialektvennlig». Til bruk av utenlandsk aksent tilkjennegav de også en velvillig innstilling, om enn noe mindre positiv enn når det gjaldt dialektbruk: Gjennomsnittlig skåre på samleindeksen for påstander om dette temaet var 3,6 på en skala fra 1 = «svært lite tolerant» til 5 = «svært tolerant». En jamføring mellom grupper av respondenter viste at de som var mest dialektvennlige, også var de mest tolerante overfor utenlandsk aksent. Dette kan tyde på at dialektvennlighet og aksenttoleranse henger sammen. Det er imidlertid behov for mer forskning før vi kan trekke sikrere konklusjoner om en slik korrelasjon.

I den andre studien var lærerstudenter altså involvert ikke som respondenter i undersøkelse, men som aktive deltakere i forskningsprosessen. Også denne undersøkelsen gjaldt språkholdninger, nå blant elever på grunnskolens ungdomstrinn.

En språkholdningsstudie med lærerstudenter som medforskere

Studien i ungdomsskolen hadde to mål: Den skulle gi lærerstudenter erfaring med planlegging, gjennomføring og rapportering av en vitenskapelig undersøkelse, og den skulle prøve ut opplegg for innsamling av data om ungdomsskoleelevers kunnskaper og holdninger når det gjelder større talespråklig mangfold som følge av økt innvandring, og dermed være et bidrag til vår samlede kunnskap blant annet om holdninger til norsk med utenlandsk aksent. Involveringen av studenter skulle også tjene det spesifikke formål å forberede dem på utfordringer fra det flerkulturelle samfunn – i dette tilfellet særlig knyttet til undervisning om talemålsvariasjon. Gjennom deltakelse i ulike faser av forskningsprosessen skulle de oppdage nye faglige perspektiver og få blick for nye didaktiske muligheter.

Prosjektet var planlagt til å strekke seg over ett år og skulle involvere tre – fire allmennlærerstudenter, fortrinnsvis rekruttert blant studenter som hadde valgt fordypning i norsk ut over den obligatoriske enheten på 30 studiepoeng.

Studentenes hovedoppgave i prosjektet skulle være å samle inn data som kunne belyse elevers holdninger og kunnskaper når det gjelder norsk med andrespråkspreg, og bidra til dataanalysen. Innsamlingen skulle foregå under en praksisperiode. Forut for denne perioden skulle jeg gi studentene nødvendig faglig og metodisk opplæring. Studentene skulle også skrive en obligatorisk skriftlig oppgave i Norsk 2-studiet i tilknytning prosjektet. Videre skulle de være med på å forberede innsamlingen, bl.a. ved å utarbeide elisiteringsinstrumenter, innhente tillatelse fra personvernombud, foreldre m.m. Instrumentene det dreide seg om, skulle for det første være en tilpasset versjon av spørreskjemaet jeg brukte i holdningsundersøkelsen blant lærerstudenter, og for det andre et opplegg der elevene skulle få avspilt opptak av en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, og svare på spørsmål med tilknytning til dette opptaket. Studentene skulle også gjennomføre en undervisningssekvens om talemålsvariasjon med vekt på forhold knyttet til innvandring. Etter datainnsamlingen skulle de være med på å kode elevsvarene, registrere dem elektronisk, utføre statistiske beregninger og analysere funnene. Til sist skulle studentene skrive en rapport om medvirkningen i prosjektet.

Faser i studentinvolveringen

Rekruttering av studenter til prosjektet viste seg å by på problemer. Først da Høgskolen i Hedmark våren 2007 fikk på plass en ordning som gav studenter studiepoeng for medvirkning i forsknings- og utviklingsarbeid ledet av en faglig-vitenskapelig ansatt (se vedlegg 1), lyktes det å få engasjert fire allmennlærerstudenter. Det dreide seg om tre kvinnelige studenter og en mannlig student i sitt tredje og nest siste år av utdanningen.³ Med hver av disse ble det inngått kontrakt i tråd med retningslinjer fastsatt av høgskolens FoU-utvalg (se vedlegg 2). Her er studentenes forpliktelser før, under og etter praksisperioden beskrevet ganske detaljert, omfanget av arbeidet angitt til ca. tre uker, og studiepoenguttellingen ved oppfylt kontrakt fastsatt til 5 poeng.

Studentene fikk denne skoleringen i starten av prosjektet:

- Innføring i den faglige bakgrunnen for prosjektet, nemlig spørsmålet om hvorvidt tradisjonell norsk toleranse for talespråklig mangfold i det offentlige rom fører til at også mennesker som snakker norsk med utenlandsk aksent, blir akseptert med sin måte å snakke norsk på, for eksempel som lærere i skolen, politikere på Stortinget eller programledere i riksdekkende radio- og fjernsynskanaler (litteratur: Hagen, 2006; Kubrandstad, 2007; Kulbrandstad, 2006)

³ Studentene var Dag Freddy Røed, Miriam Nyland, Sølvi Solheim og Lene Svenskerud.

- Innføring i elementær holdningsteori (utgangspunkt: Garrett, Williams & Coupland 2003) og grunnleggende bevissthets- og kunnskapsteori (utgangspunkt : Gustavsson 2002 og Helstrup & Kaufmann 2000)
- Kort kurs i relevant forskningsmetodikk med vekt på ulike kvantitative og kvalitative framgangsmåter som kunne være aktuelle i sammenheng med prosjektet
- Gjennomgang av relevante forskningsetiske temaer ut fra «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi» (Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora & Kalleberg, 2006) med spesielt fokus på personvern

Datainnsamlingen ble forberedt på følgende måte:

- Utarbeiding av informasjonsskriv til elever og foresatte i 10.-klassen der studentene skulle ha sin praksis
- Melding av prosjektet til Personverneombudet for forskning
- Tilpassing av spørreskjemaet som jeg hadde brukt i min studie av språkholdninger hos lærerstudenter, blant annet ved nedkorting fra 31 til 16 påstander, konsentrasjon om bruk av dialekt og norsk med aksent i medier og undervisning, og en viss justering av ordvalg og uttrykksmåter
- Utvelgelse og transkripsjon av opptak av en person med klar utenlandsk aksent, klargjøring for avspilling av opptaket og lettere justering av et svarhefte jeg hadde utviklet tidligere, der informantene etter avspillingen blant annet skulle angi hvilket inntrykk de hadde av opptaket, hva de hadde lagt merke til ved språket til personen som snakket, og hvor godt de mente personen snakket norsk
- Forberedelse av en begrepstest studentene skulle gjennomføre i tilknytning til et undervisningsopplegg i praksisperioden

I praksisperioden hadde studentene et undervisningsopplegg som strakte seg over tre timer og bestod av en forelesning om talemålsvariasjon med etterfølgende klasseromsdiskusjon, arbeid med et tekstmateriale, der det blant annet inngikk et utdrag av den norske oversettelsen av Jonas Hasssen Khemiris roman *Ett öga rött*, som er skrevet på et slags stilisert innvandrersvensk (Khemiri, 2003, 2005), og gruppearbeid basert på en episode av fjernsynsserien *Borettslaget*. Før og etter undervisningssekvensen administrerte de den planlagte begrepstesten. Dessuten hadde de ansvar for den praktiske gjennomføringen av spørreskjemaundersøkelsen og opplegget med spørsmål knyttet til avspilling av et språkopptak.

Bearbeiding og analyse av dataene innebar disse oppgavene:

- Tilrettelegging for numerisk koding av svarene på spørreskjemaundersøkelsen, registrering av svarene i Excel og statistiske beregninger (frekvenser, typetall, gjennomsnitt og standardavvik)
- Registrering av svarene på spørsmålene knyttet til avspilling av språkopp-taket i Excel. Arbeid med alternative klassifiseringer av disse kvalitative dataene som uttrykk for holdninger til norsk med utenlandsk aksent
- Trening i bedømming av svarene på begrepstesten, poengsetting av besvar-elsene på pretesten og posttesten, registrering av skårene i Excel, beregning av poengdifferanser på de to testene for hver elev og gruppering av elevene i kategoriene etter framgang etter tilbakegang

Studentene leverte en samlet rapport som omhandler hver av de tre undersøkelsene (Røed, Nyland, Solheim, & Svenskerud, 2008). Der gjør de rede for instrumentene for datainnsamling og hvordan de har gått fram under inn-samlingen. Videre forteller de om hvordan de har bearbeidet dataene, presenterer resultatene av denne bearbeidingen og drøfter hovedfunn. Av-slutningsvis oppsummerer de den aktuelle undersøkelsen og gir en vurdering av resultatene.

Resultater av holdningsundersøkelsen blant ungdomsskolelever

I det følgende vil jeg legge fram og diskutere resultatene av prosjektet. Som tidligere nevnt, var målet å gi studentene erfaring med en vitenskapelig under-søkelse og i den forbindelsen prøve ut et opplegg for innsamling av data om elevers språkholdninger og språkkunnskaper. Jeg vil først ta for meg resultatene av utprøvingen av opplegget for datainnsamlingen og deretter behandle student-involveringen. Hovedvekten vil ligge på det siste.

Når det gjelder kartleggingen av elevenes språkholdninger, konkluderer studentene i sin rapport med at elevene gjennomgående viser «jevnt over [...] positive holdninger til dialektbruk» (Røed et al., 2008, s. 4). En nærmere analyse av dataene gir forholdsvis god dekning for denne slutningen: På spørsmålene som gjelder bruk av dialekt i medier og i undervisning, krysser elevene oftest av for svaralternativer som kan tas som uttrykk for en positiv eller svært positiv innstilling. For eksempel angir 27 av de 48 elevene at de er ganske uenig eller helt uenig i påstanden om at det er for mye dialektbruk i samfunnet, mens 15 elever markerer at de er helt enig eller ganske enig. 6 velger alternativet «vet ikke». Det kan altså se ut som om relativt mange elever har en preferanse for mer standardisert talemål, selv om det generelle bildet antyder en positiv holdning til dialektbruk i de sammenhengene spørsmålene refererer til. Sam-menlikning med resultatene fra den tidligere undersøkelsen blant lærerstudenter kan tyde på at elevene er mindre dialektvennlige enn studentene, men flere for-hold gjør at det ikke er grunnlag for å trekke bastante slutninger om dette.

Når det gjelder spørsmålene som dreier seg om norsk med utenlandsk aksent, finner studentene stor spredning i elevenes svar. For eksempel er et stort flertall (41) ganske enig eller helt enig i påstanden om at en person kan snakke veldig godt norsk selv om han eller hun har utenlandsk aksent. Derimot er «vet ikke» det alternativet som får flest kryss (16) når påstanden er «Det er ofte lettere å forstå en som snakker norsk med utenlandsk aksent, enn en som snakker en norsk dialekt». 19 er helt uenig eller ganske uenig i påstanden, 13 er helt enig eller ganske enig.

Studentenes konklusjon er at elevene viser «en viss grad av toleranse overfor norsk med utenlandsk aksent», og dette ser ut til å være en rimelig oppsummering av funnene. På dette punktet virker det som det er relativt godt svar mellom elevenes holdninger og de holdningene jeg fant blant lærerstudentene i den forrige studien.

Neste gruppe av spørsmål har å gjøre med tospråklighet og bruk av minoritetsspråk. Her går studentenes oppsummering av resultatene ut på at elevene jevnt over gir uttrykk for positive holdninger. Dette er det rimelig god dekning for i dataene.

Som nevnt var formålet med spørreundersøkelsen å prøve ut dette opplegget for innsamling av data om språkholdninger blant ungdomsskoleelever. Verken antallet respondenter eller måten de var valgt ut på – alle elever på 10. klassetrinn ved en skole i en mellomstor by –, gir grunnlag for generalisering av funnene. Bruk av spørreskjemaer i holdningsundersøkelser er allment forbundet med problemer (se f.eks. Garrett, Williams & Coupland, 2003). Blant annet er det fare for at spørsmål og påstander i skjemaet kan bli oppfattet annerledes enn de var ment, slik at de måler andre ting enn man hadde til hensikt å måle. Dessuten kan det være at svarene reflekterer hva respondentene tror er forventete eller ønskelige holdninger i en gitt situasjon, mer enn det de virkelig føler og mener om sakene som skjemaet dreier seg om. Slike svakheter kan også ha gjort seg gjeldende i denne undersøkelsen. For å redusere dem vil det være nødvendig med mer systematisk utprøving av skjemaet.

Spørreskjemaet fungerte bra på den måten at svarprosenten er høy, og det er få ubesvarte spørsmål. Elevenes svar virker alt i alt rimelig konsistente og byr ikke på store tolkingsproblemer. Reliabilitetstesting viser god korrelasjon mellom svarene på spørsmål som gjelder holdning til dialektbruk (Cronbachs Alfa: ,808). Korrelasjonen er noe svakere for spørsmålene som har å gjøre med holdning til bruk av norsk med utenlandsk aksent (Cronbachs alfa: ,646), og spørsmålene som går på holdning til tospråklighet og bruk av minoritetsspråk (Cronbachs alfa: ,624). Det er ønskelig med bearbeiding av skjemaet for å styrke reliabiliteten for disse temaene.

Et mulig ankepunkt mot skjemaet er at andelen «vet ikke»-svar er hele 20 %. Dette kan dels skyldes at fenomenene som elevene blir bedt om å ta stilling til, virker fremmede for mange av dem, eller at selve påstandene er uformet på en måte som gjør at mange blir i tvil om hva de skal mene. Nærmere utprøving av

skjemaet er nødvendig for å få avklart hvorfor elevene så vidt ofte var usikre på hva de skulle mene.

Spørsmål knyttet til opptak av en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, var det andre hovedinstrumentet for innsamling av data i prosjektet. Spørsmålene til språkopptaket var utformet for å skaffe data både om respondentenes holdninger til aksentpreget norsk og kunnskapene deres på det aktuelle feltet – det siste først og fremst målt gjennom elisitert metaspråk og rapporterte observasjoner av trekk ved språket elevene fikk høre under avspillingen. I sin rapport fra undersøkelsen legger studentene størst vekt på holdningsaspektet. De tar for seg svar som de mener kan tolkes som uttrykk for en sterk eller svak positiv eller negativ innstilling til norsk med utenlandsk aksent, og kommer på dette grunnlaget fram til et helhetsinntrykk av den enkelte elevs holdning. 26 av elevene framstår da med en mer eller mindre negativ innstilling, 23 med en mer eller mindre positiv innstilling. Studentene diskuterer selv problemer knyttet til denne framgangsmåten, blant annet at en beskrivelse av språket på opptaket som dårlig ikke nødvendigvis betyr at eleven som kommer med beskrivelsen, har en negativ holdning til denne måten å snakke norsk på. I mange tilfeller vil det sannsynligvis være slik, for eksempel når en elev skriver at språket er «ræva». Saken er langt mindre opplagt når beskrivelsen er «rar norsk». Ut fra dette mener studentene at denne delen av prosjektet må sees som et supplement til spørreskjemaundersøkelsen, og at verdien først og fremst ligger i at den gir data i form av direkte ytringer fra elevene og ikke bare avkrysninger blant oppgitte svaralternativer i et skjema.

Oppsummerende kan vi si at språkreaksjonsheftet gir et sammensatt bilde av hvordan elevene forholder seg til språket i intervjuet de får avspilt. Noen av oppgavesvarene *kan* gi indikasjoner på holdninger til aksentpreget norsk, men som studentene påpeker i sin rapport, er det vanskelig å ta dem som *klare* holdningsuttrykk. Heftet ser ut til å være bedre egnet til å framskaffe data om elevenes metaspråk og dermed deres språkkunnskaper og språklige oppmerksomhet.

Begrepstesten som studentene gjennomførte før og etter undervisningssekvensen, ble inkludert først og fremst fordi studentene ønsket å undersøke effekten av undervisningen. Den inngikk ikke i planen for utprøving av opplegg for innsamling av data om språkholdninger og språkkunnskaper. Likevel gav den nyttige erfaringer, ikke minst knyttet til vurderinger av hvilke kunnskaper og hvilket bevissthetsnivå som kunne antas å ligge bak elevenes svar.

Resultater av studentinvolveringen

Ved å delta i prosjektet skulle studentene tilegne seg en grunnleggende forskerkompetanse og samtidig oppdage nye faglige perspektiver og få blikk for nye didaktiske muligheter. I det følgende vil jeg drøfte på hvilke måter og i hvilken grad dette ble oppnådd. Jeg bygger da hovedsakelig på det som kom fram i intervjuene jeg hadde med studentene enkeltvis og i gruppe på slutten av

prosjektet, men supplerer med observasjoner jeg gjorde underveis. I alle slike intervjuer er det en fare for at intervjupersonene, bevisst eller ubevisst, svarer slik de tror intervjueren forventer eller ønsker at de skal svare. Dette kan ha gjort seg gjeldende også i intervjuene det her er tale om. Jeg mener likevel at løsningen med å intervju studentene først hver for seg og deretter samlet, reduserte faren for en slik effekt, og slik jeg opplevde det, svarte studentene selvstendig og snakket meg ikke etter munnen.

Det allmenne inntrykket var at studentene gjennomgående fant prosjektet interessant og engasjerende. Belegg for dette fra intervjuene er utsagn som «... det har vært veldig spennende» (Lene), «... jeg synes det har vært spennende og morsomt å være med på» (Miriam), «Eg tykte absolutt det var lærerikt og interessant, skikkeleg interessant» (Sølvi) og «Nei, jeg angrer ikke at jeg har vært med» (Dag Freddy).

Studentene har tydeligvis fått økt interesse for forskning. Her er noe av hva de sier om dette: «Så hvis du man forsker på noe man er interessert i, vil jeg tro det er kjempeartig» (Dag Freddy), «Så jeg kunne absolutt tenkt meg å være med på noe eller kanskje leda noe etter hvert sjøl» (Miriam), «Eg har fått eit meir positivt syn på det [= forskning] trur eg» (Sølvi), «Det er jo mer [= lyst på forskning], selvfølgelig» (Lene).

Gjennom opplæringen som ble gitt på forhånd, og medvirkningen i innsamling, bearbeiding og analyse av data i prosjektet, har studentene fått innblikk i teoretiske, metodiske og etiske problemstillinger som forskning reiser, og direkte erfaring med gangen i vitenskapelig arbeid. Her er utdrag fra gruppeintervjuet som illustrerer noe av dette:

- Lars Anders:* Hva er det som gjør dette prosjektet vi har vært gjennom til et forskningsprosjekt, sånn som dere ser på det?
- Dag Freddy:* Det må først og fremst være at vi har prøvd å kartlegge holdninger til tiendeklassinger, finne ut av holdningene dems
- Lars Anders:* Mhm
- Lene:* Og så er det vel fordi vi har ulike undersøkelser, både kvantitative og kvalitative
[...]
- Lene:* Så er det vel mer systematisk enn en vanlig spørreundersøkelse på en måte
- Lars Anders:* Ja, hva ligger systematikken i?
- Dag Freddy:* Det må vel stort sett være i etterarbeidet vi har gjort
- Lars Anders:* Der ligger det mye
- Dag Freddy:* Hvordan vi har sortert og kartlagt og kommet fram til resultater av forskningsdata vi har funnet
[...]
- Lars Anders:* Kvantitative og kvalitative metoder [[kremt]]. Kan dere si noe om det, får vi vite det samme?
- Dag Freddy:* Eh på kvantitative undersøkelser er vi mer interessert i å finne mengde
- Lars Anders:* Ja

- Dag Freddy:* Og kvalitative data er vi mer interessert i å finne noe spesielt, liksom
- Lars Anders:* Ja
[...]
- Lars Anders:* Mhm, ja. Hva skal vi si – er disse metodene like godt egne til å måle holdninger?
[[pause]]
- Lene:* De kvantitative vil kanskje være best, for de viser jo altså der er det flere med i undersøkelsen
- Lars Anders:* Ja
- Dag Freddy:* Den kvantitative delen den kan skaffe et slags overblikk, men det er først på det kvalitative du går mer på nyanser og grupperinger innafor det grove, da
- Lars Anders:* Ja. Hva er utfordringen med det kvantitative – du får svar fra en større gruppe, men er det noe
- Lene:* Utfordringen er vel hvordan du stiller spørsmål eller hvordan du altså sånn som i spørreundersøkelsen
- Lars Anders:* Mhm
- Lene:* Så er det på en måte hvordan du setter opp spørsmålet
- Lars Anders:* Ja
- Lene:* Så det ikke blir ledende og ikke blir [[latter]]
- Lars Anders:* Ja
- Lene:* Ja eller nei
- Lars Anders:* Hvordan var det vi – altså hvor hentet dere spørsmålene fra?
- Sølvi:* I spørreundersøkelsen?
- Lene:* Det var vel dine tidligere arbeider
- Lars Anders:* Ja
- Sølvi:* Også omformulerte vi
- Lene:* Ja
- Sølvi:* Og gjorde vi om ein del på med tanke på den aldersgruppa det skulle vera for
- Lars Anders:* Det er vel kanskje også noe som bidrar til å gjøre dette her forskjellig fra en vanlig kartlegging som vi gjør i skolen da
- ?
Ja
- Lars Anders:* At den bygger på tidligere undersøkelser og bruker metoder som har vært utprøvd før, ikke sant?

Som vi ser, deltar studentene her i et resonnement om hva som karakteriserer forskning, de viser fortrolighet med skillet mellom hovedkategorier av forskningsmetoder, og de reflekterer over muligheter og utfordringer knyttet til metodene. De følgende sitatene er hentet fra de individuelle intervjuene, og formidler det studentene selv vurderer som viktige erfaringer fra prosjektet: «Ja, har jeg først og fremst fått lært hva forskning er for noe, åssen det fungerer, [...]

Helt ifra begynnelsen til slutt» (Dag Freddy), « Det kanskje aller viktigste er jo det med etikk, åssen en gjør det riktig » (Dag Freddy), «Eh, det er mykje arbeid, både i forkant, undervegs og i etterkant. Sjølv om vi berre ha delteki på ein liten bit nå, så har vi fått eit lite innblikk i kva forarbeid ein må gjere og ikkje minst etterarbeidet, bearbeiding av resultat, og vurdering av det du finn ut og, så heilt klart mykje jobb» (Sølvi), «Krever veldig mye nøyaktighet har vi funnet ut [[latter]]» (Lene), « Det blir jo ikke syensing som det var før vi begynte» (Miriam).

Et viktig formål med involvering av studenter i forskning er at de skal få trening i kritisk tenkning og refleksjon og høynet bevissthetsnivå overfor forskning og forskningsresultater. Flere utsagn fra intervjuene kan tyde på at prosjektet har hatt en slik effekt på studentene som deltok, blant annet dette fra intervjuet med Miriam: «Så det har jeg jo lært, og kanskje at man tenker litt mer når man leser forskning sjøl, tenker gjennom hvordan de har gjort SIN forskning da». Dette blir fulgt opp slik i gruppeintervjuet:

- Lars Anders:* Men du, Miriam, i intervjuet med deg, så sier du på et mer allment plan at et utbytte som du har hatt av dette, er at du vil stille deg mer kritisk til forskningsresultater
- Miriam:* Mhm
- Lars Anders:* Altså resultater som andre har kommet fram til gjennom sin forskning
- Miriam:* Mhm
- Lars Anders:* For nå har du fått en smakebit på det sjøl, og du vil tenke du vil spørre hvordan kan de vite
- Miriam:* Ja, hvordan har de gjort det, ja, mhm
- Lars Anders:* Mhm
- Miriam:* Og det vil jo være positivt i forhold til studietida, da, hvordan man leser
- Flere:* Ja
- Miriam:* Ting som andre har gjort – tekster og ting man skal gjennom, så klart
- Lars Anders:* Er dette noe som dere er flere er enige i?
- ?* Ja
- Lars Anders:* Synes dere [[uklart]] en effekt?
- Miriam:* Ja
- Lene:* Ja
- Sølvi:* Kan ikkje ukritisk berre godta alt
- Lars Anders:* Mhm

Et felles mål for hele forskningsprosjektet «Lærerutdanning som del av multikulturell nasjonsbygging: en tverrfaglig tilnærming» var å bidra til utvikling av skolens fag og legge til rette for nye læreprosesser. I delprosjektet «Større språklig mangfold – en utfordring for lærerutdanning og grunnskole» har bidraget til fagutviklingen først og fremst ligget i fokuseringen av temaer og problemstillinger som stadig blir mer aktuelle som følge av økt språklig mangfold i samfunnet, men som så langt i liten grad har fått innpass i norskundervisningen. Studentene sier selv at de har lært mye: «eg følte at eg lærte mykje da vi dreiv med det» (Sølvi), «Du har faktisk lært litt FAGLIG attåt [...] lærings-

utbytte av dette her, ja absolutt» (Dag Freddy). Og de mener at de har vært med på noe som vil ha innvirkning på hva de selv kommer til å gjøre som lærere, slik det går fram av dette utdraget fra gruppeintervjuet:

- Lene:* [[uklart]] altså fokus i forhold til altså læreplaner og lærebøker og såne ting,
Flere: Ja/ja det er det og
Lene: Det er vel ikke temaer eller det vi har forska på, er vel ikke noe som veldig mye tatt opp i lærebøker
Sølvi: Nei
Lene: Men det er jo fortsatt veldig aktuelt
Lars Anders: Mhm
Lene: I dag
Miriam: Det er DET jeg tenker at det kan bidra til, at det kan at det blir bedre for de vi skal undervise at dette her kanskje kommer mere fram og at det blir viktigere og
Lars Anders: At det kanskje blir nevnt i flere lærebøker, da
Flere: Mhm

I intervjuet med Lene peker hun på en mer allmenn innsikt hun har fått gjennom prosjektet og som hun tror hun vil ha nytte av som lærer, nemlig hvordan holdninger og kunnskaper henger sammen:

- Lene:* Så jeg tror kanskje jeg vil ha nytte av det seinere liksom og kunne se tilbake att på hva vi har hva vi har funnet ut
Lars Anders: Tror du at du vil ha nytte av det som lærer?
Lene: Ja, det tror jeg [[pause]] For det er jo noe som du kan, ja, tenke eller bruke da, og tenke tilbake på og, mhm
Lars Anders: Tenker du da på
Lene: Se på holdninger og kunnskap og
Lars Anders: Mhm
Lene: Se hvordan det henger sammen

For studentene har det å delta i et forskningsprosjekt med direkte tilknytning til et temaområde innenfor studiefaget norsk – talespråklig variasjon – representert en ny form for læreprosess. I intervjuene stiller de seg tvilende til om det er mulig å la alle lærerstudenter få være med på noe sånt i løpet av studiet, men de er enige om at de selv har hatt stort utbytte av å arbeide på denne måten. Overføring av selve arbeidsmåten til egen undervisning – altså å la elever være med på liknende undersøkelser – var ikke lagt inn i opplegget for dette prosjektet. Likevel mener Sølvi at prosjektet har gitt erfaringer som gjør at hun vil kunne legge opp undervisningen slik at elevene får større bevissthet om forhold knyttet til talespråklig variasjon:

- Sølvi:* Eg håper eg er litt meir BEVISST da kanskje, altså
 ? Mhm
Sølvi: Å fått opp auga lite grann for det og sånn
 ? Mhm

Sølvi I det forskningsprosjektet vi har vore med på bli bevisst på korleis eleven kanskje ser på det, og au måtar du kan legge opp undervisning på for å gjera DEI bevisste

Selv mener jeg det er grunnlag for å si at arbeidet studentene har gjort i prosjektet, for det meste har holdt forsvarlig kvalitet. De er noviser når det gjelder forskning, men de har arbeidet samvittighetsfullt og har dessuten hatt tett veiledning. Som jeg mener å ha vist ovenfor, kan dataene de har vært med på å framskaffe, være nyttige for vitenskapelig formål.

Noen utfordringer ved studentinvolvering i forskning

På bakgrunn av redegjørelsen som nå er gitt for resultatene, mener jeg vi kan slå fast at de to hovedmålene for prosjektet ble nådd: Studentene fikk erfaring med å delta i en vitenskapelig undersøkelse fra planlegging, gjennom datainnsamling og databearbeiding til analyse og rapportering, og vi fikk prøvd ut et opplegg for innsamling av data om ungdomsskoleelevers kunnskaper og holdninger når det gjelder større talespråklig mangfold som følge av økt innvandring. Samtidig er det klart at et prosjekt som dette har innebåret noen utfordringer, som jeg vil drøfte i det følgende.

Som tidligere nevnt, hadde jeg problemer med å få vervet studenter til prosjektet. Det var først da høgskolen hadde innført en ordning med studiepoenguttelling, at jeg kom i gang med prosjektet med den studentinvolveringen jeg hadde lagt opp til. I intervjuene gir tre av de fire studentene som ble med, uttrykk for at dette med studiepoeng var en viktig grunn for at de bestemte seg for å delta. De begrunner det med at hverdagen for dagens studenter er travel med jobb ved siden av studiene, så det er urimelig å vente at de skal engasjere seg i et forskningsprosjekt uten at de får betalt for det i form av studiepoeng. Bare én av studentene sier at studiepoengene ikke har hatt noen betydning. Vedkommende ville vært med «uansett om du får poeng eller ikke liksom, fordi studiepoeng for det, fordi det er jo veldig spennende og du på en måte lærer jo mer om et emne som du kanskje ikke kan så mye om fra før». Erfaringene mine fra dette prosjektet kan tyde på at det er de tre andre som er representative for dagens studenter, og at en ordning der det gis studiepoeng for deltakelse i forskning, normalt vil være nødvendig for å få studenter til å engasjere seg i prosjekter som det her er tale om.

Trolig ville det ha vært enklere å skaffe deltakere til prosjektet dersom det hadde vært integrert i studentenes ordinære studieprogram. Og det ville rimeligvis vært gunstig dersom jeg over lengre tid hadde hatt ansvaret for undervisningen på det fagfeltet prosjektet gjaldt. Når det ikke var slik, gjorde det ikke bare rekrutteringen vanskeligere; det førte også til at de faglige forberedelsene til prosjektet ble mindre grundige enn de ellers kunne ha blitt. Hvis jeg hadde undervist gruppa som studentene kom fra, ville jeg – innenfor rammene av fagplanen – ha kunnet prioritere temaer med direkte relevans for det aktuelle

forskningsprosjektet og velge tilsvarende pensumlitteratur. I intervjuene gir to av studentene selv uttrykk for at den faglige bakgrunnen de hadde for å gjennomføre prosjektet, gjerne kunne ha vært bedre. Når jeg spør om de synes de har hatt godt nok grunnlag faglig, forskningsteoretisk og metodisk, svarer en av dem slik: «Jeg vil si metodisk ja, men faglig kanskje ikke» og en annen slik «[...] det kunne godt ha vore meir fagleg – eg følte eg lærte mykje da vi dreiv med det». En tredje synes derimot at de hadde lært tilstrekkelig rent faglig før vi gikk i gang med selve prosjektet. Den siste sier at man «alltid [kan] stille spørsmålstegn ved hvor godt forberedt man er, og hvor mye grunnlag man hadde», men at de i alle fall har lært mye underveis.

Det at prosjektet kom helt på siden av studentenes vanlige studier, førte også til at det stadig var utfordrende å finne tid til felles arbeid med prosjektet. All virksomhet måtte koordineres med undervisningsplaner for flere ulike fag, eksamener, praksisperioder m.m. Dermed var det vanskelig å få til den kontinuiteten som vi gjerne skulle ha hatt. Dette kunne nok blitt noe lettere dersom vi hadde satt opp en mer detaljert arbeids- og møteplan helt i starten, og at denne planen hadde vært fulgt enda bedre opp. Samtidig er det trolig ikke til å unngå at det blir en del ad hoc-løsninger når et slikt prosjekt skal gjennomføres innenfor allmennlærerutdanningen og det med studenter som har forskjellige fag.

Som nevnt ble det inngått kontrakt med studentene om medvirkingen i prosjektet. Selv om det i kontraktene er angitt hvilke oppgaver de skal ha, kunne dette gjerne ha vært formulert enda mer presist. Studentene var riktignok gjennomgående engasjerte og aktive, men som med studenter flest i dag er det likevel en fordel å ha så klare avtaler som mulig om hvilket tilbud de skal få, og hva de forplikter seg til. Det jeg særlig tenker på her, er rapporten studentene skulle skrive. Lærerstudenter utformer slike tekster i flere sammenhenger, men de har liten trening i å skrive vitenskapelige rapporter. Derfor burde de ha fått opplæring i denne sjangeren, og kontrakten burde ha inneholdt mer nøyaktig anvisning på hvordan rapporten deres skulle utarbeides.

Når studenter er med i forskning som drives av det vitenskapelige personalet ved institusjonen der de tar sin utdanning, vil oppgavene de får og graden av involvering variere, blant annet ut fra hva slags forskning det dreier seg om, og studentenes faglige forutsetninger. Den ene ytterligheten er en rolle som rene forskningsassistenter med avgrensete, praktiske gjøremål i prosjektet, den andre full deltakelse som likeverdige medarbeidere. I mitt tilfelle var ingen av disse rollene aktuelle. I og med at ett av formålene med prosjektet var å gi studentene mulighet til å være med i et forskningsforløp fra begynnelse til slutt og få direkte erfaring med oppgaver og utfordringer i alle fasene av prosessen, kunne det ikke bli tale om at de bare skulle hjelpe til med selve datainnsamlingen i klasserommet eller foreta elektronisk registrering av elevenes svar på spørreskjemaene. Samtidig var de grunnutdanningsstudenter som riktignok hadde valgt fordypning i norskfaget, men likevel ikke hadde grundige kunnskaper

innenfor fagdisiplinene som var særlig relevante for det aktuelle prosjektet. Dessuten manglet de bakgrunn i forskning.

Rollen studentene skulle spille, måtte derfor bli en kombinasjon av forskerlærlinger og medforskere: De skulle lære «håndverket» ved å delta, men også være partnere i prosjektet. Det siste innebar blant annet at jeg måtte diskutere og forhandle med studentene underveis og ikke bare instruere dem i det som skulle gjøres. Noen ganger medførte dette at vi valgte løsninger som ikke var ideelle slik jeg bedømte det. Det gjaldt for eksempel tilpasningen av spørreskjemaet som jeg hadde brukt i studien av språkholdninger blant lærerstudenter, og som nå skulle brukes overfor ungdomsskoleelever. Her argumenterte studentene for at enkelte av påstandene fra den opprinnelige versjonen av skjemaet som jeg gjerne ville beholde, ikke egnet seg for det nye formålet. De mente blant annet at utsagn som skulle få fram respondentenes holdninger til innvandring, ville være for vanskelige å ta stilling til for elevene. Dette stilte jeg meg skeptisk til, men insisterte likevel ikke på at de aktuelle påstandene skulle inkluderes, siden jeg ikke vurderte det som avgjørende for verdien av utprøvingen av skjemaet at de var med. Et annet eksempel var begrepstesten. Som tidligere nevnt inngikk denne ikke i mitt opprinnelige opplegg for testing av instrumenter for elisitering av data om elevenes språkholdninger og språkkunnskaper. Jeg hadde likevel ikke noe imot at studentene gjennomførte en slik test, siden den kunne gi nyttige erfaringer, ikke minst når det gjaldt tolking og evaluering av svar på åpne spørsmål. Dessverre fikk jeg ikke diskutert utvalget av begreper med studentene før de bestemte seg for hvilke de ville ha med i testen, slik jeg helst så jeg hadde kunnet. Men siden verdien av testen for prosjektet først og fremst lå i metodeutprøvingen, kom jeg ikke med innsigelser på dette punktet. Disse eksemplene illustrerer at det er nødvendig å vise fleksibilitet og kompromissvilje for at studenter skal kunne føle at de er medarbeidere og ikke bare assistenter i et forskningsprosjekt. Men samtidig må man som forsker hele tiden vurdere i hvilken grad man kan imøtekomme studentenes ønsker og la dem få gjennomslag for sine synspunkter uten at det går ut over sentrale kvalitetskrav i prosjektet.

I et prosjekt hvor det å gi studenter mulighet til å delta aktivt i forskning er et hovedmål, er det viktig med oppsummering og refleksjon over erfaringene som er høstet. På grunn av vanskelighetene med å finne tid til å møtes i prosjektgruppa fikk vi i dette prosjektet dessverre ikke mulighet til en grundig gjennomgang. I de avsluttende intervjuene fikk studentene riktignok spørsmål som inviterte til oppsummering og drøfting av det de hadde vært med på, men dette burde også ha vært gjort i en situasjon der de ikke var i roller som intervjuobjekter. Da ville det ha vært bedre anledning til å ta et systematisk, kritisk tilbakeblikk på hva vi gjorde og ikke gjorde i de ulike fasene av prosjektet.

Sunn skepsis

På tross av utfordringene jeg nå har beskrevet, mener jeg som nevnt at vi oppnådde det som var hensikten med studentinvolveringen, nemlig å gi studenter anledning til å delta aktivt i ulike faser av en forskningsprosess slik at de kunne få førstehånds kunnskaper om hva forskning dreier seg om. Men så kan vi spørre om erfaringene de gjorde, vil få noen varige virkninger. Blant studentene er det, som vi har sett, særlig Sølvi og Lene som tror at de vil få nytte av det de har vært med på i prosjektet, når de begynner som lærere. Dag Freddy er skeptisk. Tidligere har han understreket at han er glad for at han har vært med på prosjektet, at han har lært mye, og at han absolutt vil anbefale noe liknende for andre studenter hvis de har interesse for forskningsfeltet det er tale om. Men Dag Freddy stiller seg mer spørrende til om de nødvendigvis vil bli bedre lærere av det. Her er et utdrag fra intervjuet:

- Dag Freddy:* Slik jeg forsto spørsmålet, så spurte du om allmennlærerutdanninga ville blitt noe bedre
- Lars Anders:* Ja
- Dag Freddy:* Hvis alle hadde vært med i forskning
- Lars Anders:* Ja
- Dag Freddy:* Det kan godt hende vi ville blitt mer kritisk til annen forskning, men
- Lars Anders:* Ja
- Dag Freddy:* At vi ble bedre lærere av det
- Lars Anders:* Nei,
- Dag Freddy:* Det finnes det vel ikke noe forskning på?

Som vi ser, er Dag Freddy åpen for at studenter som får være med på forskning, kan bli mer kritiske til annen forskning. Men om de nødvendigvis vil bli bedre lærere av det, tviler han på, og viser til at vi vel ikke har forskning som viser en slik effekt. Gjennom denne sunne skepsisen demonstrerer Dag Freddy en holdning som nettopp er noe av det jeg ønsker å fremme hos studentene ved å involvere dem i forskning.

Litteratur

- Aase, L. 2002. *Norskfaget blir til : den lærde skolens morsmålsundervisning og dannings-tradisjoner fram til 1870*. Bergen: Fagbokforlaget/Landslaget for norskundervisning.
- Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, & Kalleberg, R. 2006. *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi elektronisk ressurs*. Oslo: Forskningsetiske komiteer.
- Garrett, P., Williams, A., & Coupland, N. 2003. *Investigating language attitudes: social meanings of dialect, ethnicity and performance*. Cardiff: University of Wales Press.
- Gustavsson, B. 2002. *Vad är kunskap? en diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Myndigheten för skolutvecling.
- Hagen, J. E. 2006. Hva kan vi kreve av innvandrernes norsk? I H. Sandøy & K. Tenfjord (red.). *Den nye norsken? Nokre peilepunkt under globaliseringa*. Oslo: Novus.
- Hatlevik, I. K. R. 2009. *Avgangstudenten. Studentenes vurdering av undervisning, praksis, studieforhold, tilegnet kompetanse, studieatferd og fremtidig utdanning*. HIO-notat 2/2009. Oslo: Høgskolen i Oslo. <http://www.hio.no/Enheter/Senter-for-profesjonsstudier-SPS/Publikasjoner/Fagartikler-rapporter-boeker-2009>
- Helstrup, T., & Kaufmann, G. 2000. *Kognitiv psykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Khemiri, J. H. 2003. *Ett öga rött*. Stockholm: Norstedt.
- Khemiri, J. H. 2005. *Et øye rødt*. [Oslo]: Gyldendal.
- Kirke- og undervisningsdepartementet. 1974. *Mønsterplan for grunnskolen : bokmål*. Oslo : Aschehoug.
- Kulbrandstad, L. A. 2007. Lærerstudenter og språklig variasjon. En holdningsundersøkelse. *Nordisk Pedagogik*, 2007(4), 357-372.
- Kulbrandstad, L. A. 2005. Holdninger til norsk med utenlandsk aksent. En forskningsoversikt. I S. Lie, G. Nedrelid & H. Omdal (red.). *MONS 10. Utvalde artiklar frå det tiande Møtet om norsk språk i Kristiansand 2003* (s. 195 - 205). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kulbrandstad, L. A. 2006. Det va' jo norsk da, men det va' kje norsk : Ungdommer møter andrespråkspreget norsk. I H. Sandøy & K. Tenfjord (red.). *Den nye norsken?* (s. 99 - 123). Oslo: Novus.
- Kulbrandstad, L. A. 2007. Lærerstudenter og språklig variasjon. En holdningsundersøkelse. *Nordisk pedagogik*, 2007(4), 357-372.
- Kulbrandstad, L. A. 2008. *Større språklig mangfold en utfordring for lærerutdanning og grunnskole : et bidrag til fornying av norskfaget*. Rapport nr. 12/2008. Elverum: Høgskolen i Hedmark.
- Kunnskapsdepartementet 2009a. St.meld. nr. 11 (2008-2009): *Læreren – rollen og utdanningen*.
- Kunnskapsdepartement 2009b. St.meld. nr. 30 (2008-2009): *Klima for forskning*.
- Larsen, I. M., Heggen, K., Carlsten, T. C., & Karseth, B. 2007. *Praksisrettet FOU?* Oslo: NIFU STEP.
- Lied, S. 2008a. Forskende partnerskap i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). *Prismet*, 59(3), 183-195.
- Lied, S. 2008b. Forskningsfelleskap med aktivitetsteoretisk profil. *Prismet*, 59(3), 171-182.
- Lied, S., Sæthren, K., Maksim, A., & Lykina, S. 2007. *Kristne friskoler i en flerkulturell kontekst*. Uppsala: Swedish Science Press.
- Nasjonalt råd for lærerutdanning. 2009. *Innspill fra Nasjonalt råd for lærerutdanning til stortingsmelding om forskning*. http://www.uhr.no/documents/Innspill_fra_NRLU_til_Forskningsmeldingen_2009___endelig.pdf.

- Normalplankomiteén. 1939. *Normalplan for byfolkeskolen : utarbeidd ved Normalplankomiteén oppnevnt av Kirke- og undervisningsdepartementet*. Oslo: Aschehoug.
- Pedagogisk forskningsinstitutt og Senter for profesjonsstudier 2008. *Profesjonslæring i endring*. Populærvitenskapelig rapport til Forskningsrådets KUL-program 2008. http://www.pfi.uio.no/prolearn/docs/ProLearn_KUL_report_2008.pdf
- Røed, D. F., Nyland, M., Solheim, S., & Svenskerud, L. 2008. *Undersøkelse av ungdomsskoleelevers holdninger til aksentpreget norsk*. (Upublisert).
- Trudgill, P. 2002. *Sociolinguistic Variation and Change*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Utdannings- og forskningsdepartementet. 2002. *Kvalitetsreformen : om ny lærerutdanning : mangfoldig - krevende - relevant*. Oslo: Departementet.
- Vikør, L. S. 2002. Noreg i Europa - Eit språkleg annleisland? Om det norske språket si utvikling i europeisk samanheng. I N. rikskringkasting (red.). *P2-akademiet W* (s. 151-164). Oslo: NRK Fakta.
- Øye, O., & Walberg, R. M. 2007. Studenters deltakelse i forskning [elektronisk versjon]. *Forskningspolitikk*, 2007. http://nifu.pdc.no/index.php?seks_id=10140.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Regler for tildeling av studiepoeng

Regler for tildeling av studiepoeng for medvirkning i FoU-prosjekter ved Høgskolen i Hedmark

FoU-utvalget ved HH fattet 27. april 2007 følgende vedtak:

Regler for tildeling av studiepoeng for medvirkning i FoU-prosjekter ved Høgskolen i

Hedmark

1. FoU-prosjektet skal formelt være knyttet til høgskolens forskningsvirksomhet. Det vil si til et FoU-prosjektet som en faglig-vitenskapelig tilsatt ved høgskolen er prosjektleder for og som er registrert i FORSKDOK. Studentens tilknytning til prosjektet registreres i FORSKDOK som studentmedarbeider.
2. Arbeidet som studenten utfører, kan dreie seg om medvirkning i en eller flere av følgende aktiviteter: prosjektplanlegging, datainnsamling, databearbeiding, dataanalyse og rapportering.
3. Arbeidet skal utføres i nært samarbeid med den som er faglig ansvarlig for forskningsprosjektet.
4. Før arbeidet starter, skal forsker og student skrive en kontrakt som beskriver arbeidet som skal utføres, og som angir omfanget av arbeidet og det tidsrommet arbeidet skal utføres.
5. Avhengig av arbeidets omfang gir høgskolen enten 3, 5 eller 10 studiepoeng. 3 studiepoeng tilsvarer i underkant av to ukers arbeid med full arbeidstid. 5 studiepoeng skal tilsvare et arbeid av omtrent tre ukers omfang med full arbeidstid. 10 studiepoeng tilsvarer et arbeid med et omfang på seks uker.
6. Det kreves at studentene skriver en rapport om arbeidet sitt. Rapporten skal beskrive arbeidets innhold, hvordan det er utført, hva studentene har lært av arbeidet, nytteverdien etc. Rapporten skal vurderes og godkjennes av den faglig ansvarlige for forskningsprosjektet. En godkjent rapport får karakteren "Bestått" og studenten tildeles studiepoeng i henhold til punkt 5. Rapporten kan inngå som valgfri komponent i et studium eller som tilleggsfag/overskytende fag. Avdelingen må godkjenne om rapporten kan inngå som en valgfri komponent i et studium.

Vedlegg 2: Kontrakttekst

Høgskolen i Hedmark Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

KONTRAKT OM MEDVIRKNING I FOU-PROSJEKT

Mellom Høgskolen i Hedmark, Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap og *student* inngås følgende avtale om medvirkning i «Større språklig mangfold – en utfordring for skole og lærerutdanning» – et forskningsprosjekt under paraplyprosjektet «Flerkulturell nasjonsbygging: skolens og lærerutdanningens rolle», som finansieres av Norges forskningsråd og ledes av professor Thor Ola Engen.

I tilknytning til sin praksisperiode ved ungdomsskole i ukene 46, 47 og 48 skal, for det meste i samarbeid med prosjektleder, førsteamanuensis Lars Anders Kulbrandstad og medstudentene, og gjennomføre disse oppgavene:

Før praksis

- Få nærmere faglig orientering om prosjektet
- Lese artikler med relevans for prosjektet
- Få erfaring med et datainnsamlingsopplegg
- Utarbeide et opplegg for innsamling av data blant elever i praksisklassen, som omfatter spørreskjema(er), språkeksempler og intervjugaid(er)
- Forberede et undervisningsopplegg om prosjektets tema
- Arbeide på en obligatorisk, individuell oppgave på studieenheten Norsk 2 med relevans for prosjektet

Under praksis

- Gjennomføre en kartleggingsundersøkelse blant elevene
- Gjennomføre det forberedte undervisningsopplegget
- Gjennomføre en oppfølgingsundersøkelse blant elevene

Etter praksis

- Oppsummere og drøfte erfaringer
- Delta i bearbeiding av datamaterialet
- Utarbeide en felles rapport om medvirkningen i prosjektet som beskriver arbeidets innhold, gjøre rede for hvordan det er utført, presenterer og diskuterer resultatene man har kommet fram til, og drøfter hvilket utbytte man har hatt av å delta